

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Officio Hominis Christiani In Persecvtione Constitvti

Lens, Jean de

Lovanii, 1578

Etsi religionem negare non liceat, occultare tamen eam aliquando licere.
Cap. VIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30333

Et si religionem negare non liceat, occultare tamen eam aliquando licere.

CAPVT OCTAVVM.

Est autem hac in re vigilanter intuentū quod beatus Augustinus tradit in eo libro quem scripsit contra mendacium, non hoc esse occultare veritatē quod proferre mēdaciū. Quamuis enim omnis qui mentitur velit cēlare quod verum est: non tamen omnis qui vult cēlare verum, mentitur: plerumque enim verū nō fallendo oculimus, sed tacendo. Nec mentitus est Dominus, cum ait: Multa habeo vobis dicere quæ non potestis portare modo; aut cum de sua potestate interrogatus respondit: Nec ego dico vobis in qua potestate hæc facio. Sic cum Abraham sororem suam dixit esse Saram, occultavit non negavit veritatem. Non enim dixit, non est vxor mea, sed soror est; quod revera tā esset propinqua genere vt soror dici posset. Soror enim erat de paterno genere, nō materno. Hoc & filius eius Isaac fecit, qui etiam propinquam suam sortitus erat vxorem. Quanquam igitur neque verbo vnquam neganda fides sit, neque facto præferenda species vlla perfidiae vel ad breue tempus, occultare tamen ac tēgere subinde liceat, quod in religione sumus. Sane cum honor Dei aut proximi salus exposcit, vt nos aperta professione prodamus, tum quidem dubium non est haud satis esse, si per fidem iungamur Deo: sed quod animo inest, Deo semper cognitum, id etiam in aliorum cognitionem lucēmque proferendum est: vt ij videlicet qui infirmi sunt, & ad ruinam penduli, propter exuperantem turbam perfidorum, nostra confessione erigantur atque firmentur. At si semper & apud quoscunque fidem quam corde tenemus, etiam voce, vel opere proferre deberemus: cur dixisset

Rom. 14. Apostolus: Tu fidem habes? penes temetipsum habe

habe coram Deo. Intempestiuam enim nec satis opportunam damnat fidei eius testificationem, qua perfectiores & instructiores quidam Christiani, nihil iam in cibis commune aut immundum esse sciebant. Quod cum tenerent, nec sese id dubitarent per Christum esse consequutos, inconsideratius atque insolentius, contempto etiam infirmorum offendiculo, suae libertatis conscientiam opere ipso, cibi que cuiuslibet usu declarabant. Hos igitur coarguit Apostolus, docetque eiusmodi suae fidei testificationem, non modo non fuisse laudabilem, tametsi esset fides semper ipsa laudanda, verum etiam vitiosam fuisse, propterea quod esset cum infirmorum offensione graui & ruina coniuncta. Etenim cum sibi persuadere nondum possent, veteris Mosaicæ legis vinculum mediatoris praesentia resolutum: quin potius vna cum institutis Christianis, legis quoque caeremonias esse retinendas propter diuinam eius autoritatem & venerandam antiquitatem arbitrarentur: si quos Christianos animaduertent liberiori praeter traditam sibi legem sumendis alimentis agere, contenti Dei praecceptum rati, magis alienabatur à Christo. Et nunc ea quidem causa non est, ut propter tales infirmos, non proferre Catholicam fidem nostram ipso opere debeamus. Nam post longissimi temporis, omniumque gentium confessionem, ac tot oecumenicorum decreta conciliorum, quis videri possit ex infirmitate scandalum pati, si vel adorari Eucharistiam, vel preces fundi pro defunctis, vel inuocari sanctos, vel aliud quidpiam fieri palam, iuxta fidei Catholicae normam animaduertat? Num praetexere quisquam potest alterius cuiuspiam religionis sub nomine Christiano antiquiorem ritum? Num possit hic aliquem offendere nouitas, uti olim Iudaeos, cum subrutis veteribus institutis noua placita perditissime doctrinae, tanta auiditate suscipiuntur à multis? Veruntamen & modo

E sub-

subesse interdum iusta ratio potest, quamobrem fidem nostram occultemus. Quid si enim hostes quidem tuos, nemine interrogante, moueris, bilémque ac furorem accenderis, nulla vel fidei, vel fidelium vtilitate? Nullam tum profectò laudem habitura est fidei Catholicæ vitro-nea professio. Quin potius huc pertinet quod à Christo Domino præceptum est: Nolite sanctum dare canibus, neque margaritas vestras spargere ante porcos: ne fortè conculcent eas pedibus suis, & conuersi dirumpant vos; id est, ne vos obtreccionibus persecutionibusq; suis dilacerent. Non autem canibus aut immundis porcis porrigitur, quod profertur ac spargitur propter alios, quorum meritò speratur salus atque vtilitas. Nam & Christus Dominus doctrinam sanctam disseminauit, præsentibus atque audientibus Pharisæis, quorum erat odium futurum ardentius: tantum abest vt vllum ex audita prædicatione fructum reportarent: Sed nouerat ille suos in eadem auditorum turba, qui sparsas diuinissimæ doctrinæ margaritas collecturi sibi erant ad salutem. Horum igitur fructum & æternum commodum, non erat æquum interuerti, propter impiorum ac perditorum quorundam cœcam malevolentiam. Hinc & sanctos aliquando viros, in aulis infidelium principum constitutos, fidem Christianam, quam sub militari habitu aliquanto tempore consultò occultauerant, vltro legimus prodidisse, cum vitæ certo periculo, vt eos qui nutare in tormentis, ac prope succumbere videbantur, ad fortitudinis perseverantiam suo hortatu confirmarent. Tale enim quiddam de B. Sebastiano memoriæ proditum est: qui dux cum esset primæ cohortis militum, imperante Diocletiano, Christianam fidem clam colebat, Christianosque & opera & facultatibus adiuuabat: Sed cum ex ijs quosdam animaduertisset cruciatus

ciatus

eiatus reformidare, atq; ob id propendere ad lapsum, sic eos cohortatione roborauit, vt agonem martyrij fœliciter absoluerent: in quibus fuisse memorantur Marcus & Marcellianus fratres. Simile quiddam & Vitalis martyr fecisse videtur, qui militans cum Paulino iudice, cum medicum Vrsicinum, post multa grauiâque tormenta fortiter pro Christi nomine tolerata, ad mortis tamen expauisse sententiam animaduertisset, exclamauit: Noli Vrsicine medice, qui alios curare consueuisti, teipsum æternæ mortis iaculo conficere: & qui per nimios cruciatus iam prope ipsam palmam es consequutus, coronam noli perdere, tibi à Domino præparatam. Aliud est igitur malle torqueri, quam negare aut communicare, si ad id Catholicus vrgeatur: aliud, cum nulla præsertim aut iudicis, aut legis interrogatio est: neque professionem aut Dei honor aut proximi postulat salus, non se detegere, nec fidei suæ lucem inter infidelium tenebras frustra velle proferre. In illo enim martyrum innumerabilium virtus atque fortitudo varijs temporibus enituit, qui pulchrè tenentes quod ait Christus: Estote prudentes sicut serpentes; cum eorum caput, hoc est Christus, seu Christiana fides ac pietas, peteretur: ad hanc conseruandam corpus totum vitâque temporariam, vel morbo citò interituram, carnificum percussioibus & laniatibus obiecerunt. Fertur enim coluber (ait diuus Ambrosius) cum vrgetur periculo, caput semper abscondere: & in orbem se colligens, obiecta reliqua parte corporis hoc solum tueri, quod illæsa feratur membra cætera, saluo capitis vigore, reparare. Hoc tu (inquit) seruato mysticè. Mysticum caput Christus est: quia omnia in ipso constant, & ipse est caput corporis Ecclesiæ: hoc caput qui amiserit, viuendi vsum habere non poterit; Hoc solo distamus à bestijs, ad imaginem

*In psalmis.
118 sermo 20.*

nem Dei & similitudinem virtutum vigore formati: fides nos ab irrationabilium pecudum comparatione secernit. Hoc caput humani seruate serpentes: Etiam si omnia membra cædantur, totum vratur corpus incendijs, mergatur profundo, euisceretur à bestijs, hoc tamen capite custodito, vita integra, salus tuta est. Nemo enim potest perire cui non sublatus est Christus. In altero verò multorum laudata prudentia est, sic fidem seruans illæsam & caput incolume, vt & corporis tamen vita ad longiores humanos vsus reseruaretur. Quo pertinet mutatio habitus, & siue muliebris, siue militaris vestis assumptio. Cum enim plures habeat vestis vsus, alterum primarium, vt corpus tegat: alterum secundarium, vt distinguat vel ornet, siue vt sexui, vel ætati, vel ordini, officio ve aptè congruat, si quispiam vitæ necessitate conseruandæ, aut virfemineam, aut sacerdos militarem vestem assumat propter vsu priorem, quem esse dixi primarium, facti mendacio caret, sicuti & intentione fallendi, etiamsi non pauci fallantur. Quod si discrepantis à sexu vel ordine vestis iusta sumendæ causa est interdum, cum (verbi gratia) nudus quispiam periclitetur è frigore: cur nō ea quoque iusta sit alieno habitu sui tegendi ratio, cum vitæ periculum impendeat ab hominis cuiusquam infestatione? Neque verò propterea vestis ad significandum instituta videri debet, quia distinguit alios ab alijs: velut clericos à laicis: mulieres à viris: à militibus mercatores. Nam quæ res non suis distinguitur coloribus ac proprietatibus? Certè & mēratione prædita in animo, & certa membrorum compositio ac figura in corpore, hominem secernit à brutis animantibus, neque tamen ad significandum illa homini tributa sunt, sed ad hominem constituendum. Sic & colores & proprietates aliæ quælibet non significandi gratia rebus inditæ sunt, sed

sed

sed vt ornatum haberet quæque res suæ naturæ congruentem. Idemq; iudico de ijs ornamentis quæ arte quæsita sunt, vt cuiusque vel ætati, vel ordini, vel sexui conuenirent. Quæ tamen ad significandum assumi possunt, vt non in vocibus modo, verum etiam in habitu, vel vera, vel mendax esse queat religionis professio. Velut si quis sacerdos in persecutione habitu ipso profiteri se velit sacerdotem esse: aut si quispiam paganus & infidelis inter Christianos, vt mortem effugiat, veste clericali significare se velit Christianum: Quomodo cum Romam Gotthi diriperent Ariani, multi se Gentiles, quos adhuc Roma habebat, & factis Christianos esse & vocibus loquebantur: propterea quod hostis, quamuis Barbarus, sed tamen professione Christianus, ea moderatione sequeret, vt templis sacris, memoriisque martyrum, & his qui se Christianos esse dixissent, præcipue parceret: Hac igitur significandi fallendiq; intentione, non modo religionem seu veram, seu falsam: sed neque ordinem, neque sexum, neque vitæ genus mentiri habitu licet. Quamobrem hoc improbens D. Ambrosius, legemque producit ex Deut. cap. 22. Non induetur vir stolam mulie-

Epist. 15.

*Lib. 7.
Hist. tripar.
tit. ca. 16.*

*Lib. 6. Tri.
hist. ca. 33.*

*Lib. 2. de
vita & ha-
bitu cle-
ricorum.
cap. 2.*

Eusebius Samozatenus. Deportatus enim in exilium, multas Ecclesias suis pastoribus destitutas & desolatas esse conspiciens, habitu (vti Theodoretus scripsit) militari sumpto, thiarâq; aperto capite, Syriam & Phœnicem & Palæstinam peragrabat, presbyteros ordinans atque diaconos, & alia Ecclesiæ peragens officia. Sic & illa mulier septies iëta, ne forte (quemadmodum ait D. Hieronymus) creber medici ad Ecclesiam commeatus suspicionis panderet viam, cum quibusdam virginibus ad secretiorem villulam, secto crine transmissa est, ibique paulatim virili habitu veste mutata, in cicatricem obductum vulnus. Iuliano verò imperante, quidam adolescens, Christianus effectus, cum à patre excarnificandus quaereretur, schemate mulieris, periculum persecutionis effugit. Quod igitur lex improbat, si nulla fiat, iusta satis causa postulante, id facere licebit, si talis aliqua subsuerit. Inde etiam illud est in Clemētinis constitutum: Qui abiectis vestibus proprio congruentibus ordini, alias assumere & in publico portare rationabili causa cessante præsumit, professorum illius ordinis prærogativa se reddit indignum. Idem quoque censemus de clericis, sacerdotibus & religiosis quibuslibet, vestem simul & tonsurâ, præterquam ex rationabili causa, publicè non deferentibus clericalè. Debet enim cultus corporis exterior cuiusque conditioni, iuxta probatum populi morem, qui pro lege habendus est, aptè congruere. Cæterum si quid erit in habitu ad significandam duntaxat falsam religionem institutum, non autè vt homini sit congruum pro sua conditione tegumentum, eo prorsus vti haud licebit Christiano. Neque enim id iam erit occultare sese ac tegere, sed alienam impietatem habitu ipso haud secus atque vocibus profiteri. Ino verò etsi non esset habitus ad significandam religionem falsam directè institutus, puta Iudaicum,

mum, aut Turcismum, aut hæresim: si tamen ita
 peculiariter siue ex consuetudine vtronea, siue
 ex decreto superiorum, eo habitu falsæ religionis
 homines quidam vterentur (vt, verbi gratia, Iu-
 dæi non modo gente, sed etiam errore aut hære-
 tici passim censerentur, qui eo conspicerentur in-
 duti) non liceret propter offendiculum, eiusmodi
 habitum sumere Christiano. Velut cum in Late-
 ranensi concilio constitutū esset, vt Iudæi vtrius-
 que sexus in omni Christianorum prouincia, &
 in omni tēpore, qualitate habitus publicè ab alijs
 populis distinguerentur. Sicuti nec coronam ca-
 pite gestare inter Gentiles olim Christianus mi-
 les potuit, si id de more fieri solebat ad honorem
 cultūque deorum. Quod Tertullianus præten-
 dit, eum defendens ac laudans militem, qui quam
 alij coronam capite gestabant, manibus ipse com-
 prehensam detulit. Meminit & coronæ Cypria-
 nus in hanc partem, cum ait in sermone de lapsis:
 Frons cum Dei signo pura, diaboli coronā ferre
 non potuit. Ipsæ namq; fores, ipsæ hostiæ, & aræ,
 ministri ipsi & sacerdotes idolorum coronari so-
 lebant. Itaque nec militari quidē veste se conspici
 Christianus pateretur, vbi id esset à quopiam infi-
 deli principe constitutum, ne quisquam militaret
 Christianus. Quocirca cum legē tulisset Licinius
 Tyrannus, ne quis esset in suorum numero mili-
 tum Christianus, decretum fuit in Nicæna syno-
 do, vt si qui per Dei gratiam vocati, primò qui-
 dem ostendissent fidem suam deposito militiæ cin-
 gulo, post hæc autem ad proprium vomitum re-
 uersi essent, vt & pecunias darent, & ambirent
 redire rursus ad militiam, hi decem annos essent
 inter pœnitentes. Non enim (quod insulsè hereti-
 ci quidam arbitrantur) militiam damnat Nicæna
 synodus contra scripturæ diuinam auctoritatem:
 sed eorum damnat Christianorum crimen, qui (vt
 se tū res habebat militaris) eo ipso se profitebatur

CANON. 68.

CANON. 12.

E 4 idolo-

idololatrias, quo militiæ cingulum repetebant. At ubi constaret infidelium habitu non solum infideles uti, verum etiã Catholicos & Christianos; ideoque non passim ex habitu religio cuiusque æstimaretur, nihil erit peccati, si quis eo fuerit usus. Vnde cum in Africa Cirila Arianorum Episcopus, Beato Eugenio Carthagenensi Episcopo mandasset, ut quoscunque mares vel fœminas in habitu Barbarico in Ecclesia conspiceret, prohiberet, ille (inquit Victor) respondit ut dicitur: Domus Dei omnibus patet, intrantes nullus poterit repellere: maximè quia ingens fuerat multitudo nostrorum Catholicorum, in habitu illorum incedentiũ, ob hoc quod domui regiẽ seruiabant. At ubi ab homine Dei tale respõsum accepit, statuit in portis Ecclesiæ collocare tortores, qui videntes fœminam vel masculum in specie suæ gentis ambulantes, illico palis minoribus dentatis iactis in capite, crinibusque in iisdem colligatis, ac vehementius stringentes, simul cum capillis omnem pelliculam capitis auferebant. Nonnulli, dum hoc fieret, statim oculos amiserunt: alij ipso dolore defuncti sunt. Mulieres verò post hanc pœnam capitibus pelle nudatis, præcone præeunte, per plateas ad ostensionem totius civitatis ducebantur. Hactenus Victor Vticensis Episcopus. Quod autem suprã dictum est de legis interrogatione, ne id fortè quispiam non satis intelligat, explicandum est exemplo, quo Cardinalis Caietanus est usus. Sicubi enim lex aut consuetudo vigeat eiusmodi, ut tam incolentes quàm aduentitij Christiani, certa quapiam veste aut signo suæ religionis uti iubeantur, quisquis eiusmodi signo recusauerit uti, ne si religionẽ suam patefecerit, occidatur, crimen admisit. Tum quippe suæ cuique fides aperienda est, cum fuerit interrogatus, usque adedò ut si ex taciturnitate creditur non Christianus, honorem Deo debitum subtraxisse

cen-

*Lib. 2. de
persequu-
tione Van-
dalica.*

*In 2. 2. q.
43. art. 2.*

censendus sit. Atqui hoc casu, plus etiã quiddam
 quàm interrogatio interuenit, dum vel lege, vel
 consuetudine flagitatur fidei propriæ manifesta-
 tio. Nec verò quicquam obstiterit quod lex eius-
 modi fuerit à tyranno lata: quoniam & à tyranno
 quisque de sua fide interrogatus, eam confiteri te-
 netur, vt Deo saltem debitum reddat honorem.
 Quem honorem Christiani veri semper tanti fa-
 ciendum putauerunt, vt legantur se quidam vltro
 prodidisse, & cū laterent, suis è tenebris prodijisse,
 ne taciturnitate ipsa negauisse crederentur. Pro-
 inde si hic quoque veteri discrimine, & nec ipsis
 Grammaticis ignorato, quo cōfessio & professio
 distinguuntur, licebit vti, dicemus professionem
 quidem suæ fidei non semper Christiano necessa-
 riam esse: confessionem verò, quoniam interro-
 gatione exigatur, nequaquam esse prætermitten-
 dam. Verùm inter profiteri fidem & confiteri, non
 semper huius discriminis habita est ratio.

*Quàm debeat cordi esse homini Christiano,
 quod B. Petrus ait: Parati semper ad
 satisfactionem omni poscen-
 ti rationem.*

I. Pet. c. 2°

CAPVT NONVM.

M Agnopere autem curādum est Christiano,
 vt pia quadam auiditate verbi salutaris eo
 proficiat, suæ vt fidei reddere queat ratio-
 nem, si qua præsertim ab infideli deprecatur. Sic
 enim à D. Petro scriptum est: Dominū Christum
 sanctificate in cordibus vestris, parati semper ad sa-
 tisfactionem omni poscenti vos rationem de ea
 quæ in vobis est spe. Qua in parte plurimorum in
 grege Christiano desideratur officiū ac studium,
 qui secularibus curis implicati, aut immerfi desi-
 derijs rerum terrenarum, fidem suam nō exercent,
 neque excolunt, neque quid sit quod credāt, serio

E 5 cum